

17 mei 2023

CD Water 7 juni 2023

ACTIEPLAN LEVERINGSZEKERHEID DRINKWATER

De drinkwaterbedrijven hebben te maken met een toenemende watervraag door bevolkingsgroei, economische groei, en regionaal stedelijke uitbreiding. Uit recent onderzoek van het RIVM (april 2023) blijkt dat de drinkwaterbedrijven zonder snelle actie van overheden niet aan de tot 2030 stijgende vraag naar drinkwater kunnen voldoen. Alle drinkwaterbedrijven hebben voor 2030 meer productiecapaciteit nodig; winningscapaciteit en/of vergunningsruimte. Drinkwaterbedrijven lopen tegen steeds meer juridische en bestuurlijke belemmeringen aan. Om verdere tekorten te voorkomen en huidige problemen op te lossen moet er nu actie worden ondernomen.

Vewin werkt daarom samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van IenW aan het Actieplan Leveringszekerheid drinkwater. Minister Harbers heeft dit actieplan aangekondigd in de begeleidende Kamerbrief bij het RIVM rapport 'Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030'. Het belang hiervan is benadrukt door de aangenomen motie in de Tweede Kamer (april 2023) waarin minister Harbers wordt gevraagd om met een strategie en uitvoeringsprogramma te komen voor het aanwijzen van, ruimte bieden aan en bescherming van nieuwe drinkwaterbronnen. Essentieel is dat het veiligstellen van de (toekomstige) drinkwatervoorziening ook als prioriteit wordt erkend in de programma's NOVEX, Woningbouw en het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Provincies zijn nu aan zet voor het zeker stellen van de drinkwatervoorziening in de regionale uitwerking.

- Verzekeren de leveringszekerheid van drinkwater bij de regionale uitwerking van NPLG en NOVEX door:
 - het beschermen van de huidige drinkwaterbronnen en ervoor te zorgen dat deze volledig kunnen worden benut;
 - het tijdig aanwijzen van nieuwe bronnen voor drinkwater, deze te beschermen en ruimte te geven om deze ook daadwerkelijk te kunnen benutten.

KRW EN DRINKWATERBRONNEN

De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat in toenemende mate onder druk en is de afgelopen jaren niet significant verbeterd. Verontreinigingen afkomstig uit de landbouw, industrie en huishoudens zorgen ervoor dat de kwaliteit van drinkwaterbronnen eerder slechter wordt. Het uiterlijk in 2027 bereiken van de afgesproken doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water is daardoor ernstig in gevaar.

In haar rapport over de Kaderrichtlijn Water 'Goed water, goed geregeld' (11 mei 2023) concludeert de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli) dat met het huidige Nederlandse beleid de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027 redelijkerwijs niet meer gehaald kunnen worden. Sterker nog, volgens de raad zijn de KRW-doelen ook na 2027 waarschijnlijk niet te realiseren zonder aangescherpte beleidsaanpak. De raad doet aanbevelingen voor aanscherping van het Nederlandse KRW-beleid om de doelen zo snel mogelijk te realiseren en vervolgens te behouden. Voor de drinkwatersector relevante aanbevelingen zijn: (1) om te zorgen voor een betere doorwerking van de KRW op alle relevante beleidsterreinen en hiervoor verplichtende maatregelen te treffen, (2) voldoende fysieke ruimte te reserveren voor drinkwaterwinning, (3) nutriëntenconcentratie in grond- en oppervlaktewater te verminderen, en (4) de KRW-doelen door te laten werken in de wetgeving voor bestrijdingsmiddelen, prioritair stoffen, medicijnresten etc. Deze aanbevelingen sluiten goed aan bij de inzet van Vewin op het

gebied van het beschermen van drinkwaterbronnen, onder andere waar het gaat om nitraat en bestrijdingsmiddelen.

- Geef de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen prioriteit in het NPLG. Neem maatregelen op om de KRW-doelen in (grondwater)beschermingsgebieden uiterlijk in 2027 te halen;
- Veranker de bestaande doelen voor het tegengaan van de verontreiniging van drinkwaterbronnen met nitraat en bestrijdingsmiddelen in het NPLG;
- Geef aan welke actie wordt ondernomen om de normen voor de toelating van bestrijdingsmiddelen beter af te stemmen op de KRW-normen, conform de afspraak uit het coalitieakkoord;
- Zet steviger in op effectief toezicht en handhaving van huidig beleid en regelgeving. Focus hierbij op de bescherming van drinkwaterbronnen.

OPKOMENDE STOFFEN (VERGUNNINGEN/LOZINGEN)

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn een risico voor de volksgezondheid en bronnen van drinkwater. In 2020 is afgesproken dat de bevoegde gezagen in beeld brengen welke ZZS in Nederland worden gebruikt en geloosd. Tegelijk zou in beeld worden gebracht hoe deze ZZS in vergunningen zijn opgenomen en wat bedrijven hebben gedaan om te voldoen aan hun verplichting om de emissies te minimaliseren. Einddatum voor oplevering was begin 2022. Nu, zomer 2023, is dit nog steeds niet in afgerond. Met name de (indirecte) lozingen van ZZS stoffen inclusief PFAS op het afvalwatersysteem zijn nog steeds niet in beeld, laat staan dat daar adequate maatregelen zijn genomen.

Door de minister van IenW is in 2022 toegezegd om vergunningen voor lozingen van PFAS per direct te toetsen aan de door het RIVM geadviseerde richtwaarde van maximaal 4,4 nanogram PFOA equivalenten (PEQ) per liter om de innamepunten voor drinkwater te beschermen. Ondanks moties van de Tweede Kamer is er nog steeds geen overzicht van lozingen en geen zicht op de voortgang.

- Borg dat Rijkswaterstaat, de waterschappen en omgevingsdiensten voor de zomer van 2023 aangeven hoe ZZS emissies wél in beeld komen en hoe en wanneer deze worden geminimaliseerd.

BREDE ZORGPLICHT DRINKWATER

De minister heeft in de Tweede Kamer aangegeven dat de leveringsplicht van drinkwaterbedrijven uit de Drinkwaterwet slechts geldt voor het huishoudelijk gebruik van drinkwater. Dat is een engere interpretatie dan voorheen werd gehanteerd. Vewin wijst erop dat in de Drinkwaterwet staat dat de drinkwatervoorziening een brede maatschappelijke functie heeft en van groot belang is voor de volksgezondheid, het welzijn én de welvaart van Nederland. De overheid heeft de wettelijke (zorg)plicht om de drinkwatervoorziening op grond daarvan duurzaam veilig te stellen.

Vewin maakt zich zorgen over de mogelijke gevolgen van de veranderende interpretatie voor de invulling van de zorgplicht door overheden voor de drinkwatervoorziening aan bedrijven die drinkwater nodig hebben. Volgens Vewin zijn zowel een doelmatig waterbeheer, een optimale benutting van de kostbare openbare infrastructuur én de regionale economie en werkgelegenheid erbij gebaat als de drinkwatersector het bedrijfsleven, dat water van drinkwaterkwaliteit nodig heeft, zo goed mogelijk kan bedienen. Op basis van Europese regelgeving zijn sowieso de levensmiddelen- en geneesmiddelenindustrie verplicht drinkwaterkwaliteit te gebruiken.

- Bevestig dat de zorgplicht van drinkwater óók van toepassing is op de drinkwatervoorziening voor bedrijven die drinkwater nodig hebben.

FINANCIERBAARHEID

De financierbaarheid van de sterk gestegen investeringsbehoefte van de drinkwaterbedrijven is op termijn niet gegarandeerd en leidt op ook op de korte termijn al tot problemen bij een enkel drinkwaterbedrijf. De drinkwaterbedrijven moeten de komende jaren flink meer investeren om de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwater te garanderen. Tegelijkertijd is de (wettelijke) gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet (WACC) fors lager dan een aantal jaren geleden, waardoor de inkomsten van de drinkwaterbedrijven in de afgelopen jaren zijn teruggelopen. Dit maakt dat financiering van de benodigde investeringen door de drinkwatersector problematisch wordt.

Minister Harbers heeft hierover aan de Kamer gerapporteerd. Het rapport 'Financierbaarheid drinkwatersector' concludeert dat interventies nodig zijn om de veiligstelling van de drinkwatervoorziening op de langere termijn te borgen en geeft aanbevelingen voor het verbeteren van de regelgeving over de WACC. Vewin onderschrijft de conclusie dat er geen systeemwijziging nodig is, en oplossingen vooral moeten worden gezocht in preventieve maatregelen binnen het huidige model. Vewin vindt dat de huidige WACC-regulering beter moet aansluiten op de financieringspraktijk waarmee de drinkwaterbedrijven moeten werken en heeft daarvoor enkele voorstellen gedaan. Vewin gaat graag dit jaar samen met de minister aan de slag om de aanbevelingen uit te werken.

- De financierbaarheid van de noodzakelijke investeringen van de drinkwaterbedrijven moet zijn gegarandeerd.
- Verbeter de WACC regelgeving zodat deze beter aansluit bij de financieringspraktijk waarmee de drinkwaterbedrijven moeten werken.
- Kom nog dit jaar met oplossingen voor de financieringsproblematiek op basis van de aanbevelingen van het rapport 'Financierbaarheid drinkwatersector' en de voorstellen van Vewin.

WATERBESPARING

De Kamerbrief Water en bodem sturend bevat een ambitie op het vlak van (drink)waterbesparing. Vewin staat achter deze ambitie. Waterbesparing vraagt de gezamenlijke inzet van de drinkwatergebruikers (huishoudens en bedrijven), overheden, drinkwaterbedrijven en anderen. Daarom is een nationale aanpak nodig waarbij helder wordt geformuleerd wie waarvoor aan de lat staat en welke maatregelen en instrumenten effectief zijn en worden ingezet om de doelstelling te behalen. Omdat de besparingsdoelstellingen al in 2035 gerealiseerd moeten zijn is op korte termijn duidelijkheid nodig over een ambitieuze aanpak.

Vewin vindt het positief dat de ministeries van IenW en voor VRO in afstemming met de drinkwatersector onderzoeken hoe de toepassing van regen-/huishoudwater (dat is geen drinkwater) verruimd kan worden.

- Maak vaart met een ambitieuze nationale aanpak waterbesparing om de doelstellingen in 2035 te behalen.
- Pas het Besluit bouwwerken leefomgeving aan zodat gemeenten via maatwerkregels de mogelijkheid krijgen tot het geven van aanwijzingen en verplichtingen kunnen opleggen tot waterbewust bouwen;
- Pas het Drinkwaterbesluit aan zodat niet alleen op het dak opgevangen regenwater als huishoudwater kan worden gebruikt, en maak mogelijk dat huishoudwater voor meer toepassingen dan toiletspoeling gebruikt kan worden. Borg hierbij de volksgezondheid.

KETENAANPAK MEDICIJNRESTEN UIT WATER

De ketenaanpak medicijnresten uit water heeft het doel om medicijnresten in het water terug te dringen. Eind 2022 is deze aanpak door Berenschot en Arcadis geëvalueerd. Belangrijkste conclusies zijn dat de effectiviteit van de ketenaanpak kan verbeteren door meer te sturen op doelen, een betere (inter)bestuurlijke borging en structurele ondersteuning bij het opstellen van een nieuw uitvoeringsprogramma en het inrichten van een plannings- en verantwoordingscyclus. Vewin steunt deze conclusies. Belangrijk concreet doel is de snelle uitvoering van de ambities rond de implementatie van 4^e trapszuiveringen bij RWZI's.

- Streef in het nieuwe uitvoeringsprogramma van de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water naar concrete doelen en indicatoren;
- Zorg voor bestuurlijke sturing op dit uitvoeringsprogramma via het Bestuurlijk Overleg water.

Meer informatie

Arjen Frentz
(070) 349 08 90
frentz@vewin.nl

Bezuidenhoutseweg 12 (070) 349 08 50
2594 AV Den Haag info@vewin.nl
Postbus 90611 www.vewin.nl
2509 LP Den Haag